

GIOVANNI
BOCCACCIO

DEKAMERONAS

GIOVANNI BOCCACCIO

DEKAMERONAS

Iš italų kalbos vertė
EDVARDAS VISKANTA

taip grjžo Mazetas į savo kaimą, iš kur buvo išėjęs su kirviu ant peties; grjžo jau senas, turtinges ir gausaus būrio vaikų tévas, kuriam nerépejo nei jų maitinti, nei savo kapši dël jų tuštinti. Búdamas sumanus, jis gerai mokéjo išnaudoti savo jaunystę ir juokaudamas mégo tvirtinti, kad šitaip Kristus atlygina tam, kuris uoliai triūsia Jo vynuogyne.

ANTRA NOVELĖ

VENAS ARKLININKAS GULI SU KARALIAUS AGILULFO ŽMONA; KARALIUS, SLAPČIA SUŽINOJĘS APIE TAI, SURANDA KALTININKĄ IR NUKERPA JAM PLAUKUS; APKIRPTASIS APKERPA IR KITUS ARKLININKUS IR ŠITAIP IŠVENGIA PRAŽŪTIES.

Kai Filostratas užbaigė savo novelę, nuo kurios damos kartais truputį raudo, kartais kikeno, karalienė liepė Pampinéjai tēsti pasakojimus toliau. Šioji šypsodama pradėjo taip:

– Pasitaiko tokią nesupratingų žmonių, kurie žūtbūt stengiasi pa-siroyti žiną ir išmaną tai, ko jiems nedera žinoti. Išgarsinę kokį nors nepastebétą artimo prasižengimą, jie viliasi tuo sumažinti savo pačių gédą, o iš tikrujų ją padidina ligi begalybës. Kad tai tiesa, aš ketinu jums, žavingosios damos, parodyti priešingu pavyzdžiu: kaip išmintagei pasielgę vienas šaunus karalius, susidûrës su gudragalviu, gal ir mažiau apsukresniu nei Mazetas.

Langobardų karalius Agilulfas⁷⁵, kaip ir jo pirmtakai, savo karalystës sostine pasirinko Lombardijos miestą Paviją ir vedé Teodolindą, buvusio langobardų karaliaus Autario našlę, labai gražią, protingą ir didžiai dorą moterį, bet kadaise suklupusią meiléje. Kai per šito karaliaus narsumą ir išmintį langobardų valstybë kurj laiką klestéjo ir džiaugési taika, atsitiko taip, kad vienos minétos karalienės arklininkas, žmogus paprasčiausios kilmës, nors kitu kuo gerokai pranokstas niekingą savo amatą, ir tokios pat gražios išvaizdos ir aukšto stoto kaip karalius, – begaliniai išsimylėjo karalienę.

Tačiau žema padėtis netrukdė jam suvokti, kad šitokia meilė anaiptol ar klininkui nedera, ir, būdamas protinges, niekam apie ją neprasitarė, netgi ir jai nedrįso išsiduoti né žvilgsniu. Nors jis gyveno be jokios vilties kada nors patikti jai, vis dėlto širdyje didžiavosi aukštai nukreipęs savo mintis ir, degte degdamas meilės ugniję, uoliau už visus kitus savo draugus darė tai, kas, jo išmanymu, turėjo patikti karalienei. Todėl karalienė, kur nors jodama, mieliau sėsdavo ant jo liuobiamo ir pabalnoto žirgo negu ant kurio kito; kai šitaip atsitikdavo, jis tat laikydavo didžiausia sau malone, nesitraukdavo nuo jos kilpos ir tardavosi esąs laimingas, jei gaudavo kada bent prie jos drabužio prisiliesti. Bet, kaip dažnai mums tenka matyti, kuo viltis labiau blėsta, tuo meilė smarkiai įsiliepsnoja, taip atsitiko ir šiam vargšui arklininkui. Nebeturėdamas jėgų pakelti didžią aistrą, nuo visų taip slepiamą, ir jokios vilties nestiprinamas, ne kartą jis ryžosi mirti, negalėdamas kaip kitaip išsivaduoti nuo šios meilės. Tačiau, galvodamas apie mirtį, nusprendé mirti taip, kad aiškiai būtų matyti, jog mirė iš meilės karalienei. Šitokį ryžtą nešiodamas širdyje, panoro išbandyti savo laimę: visai ar bent iš dalies patenkinti savo troškimus. Jis nedrįso nei prisipažinti karalienei, nei rašyti jai apie savo meilę, nes žinojo, kad ir žodžiai, ir laiškai būtų perniek. Tad ketino paméginti, ar gudrumu jam nepavyktų pergulėti su ja. O tam tebuvo vienas kelias: įsigauti kokiu nors būdu į jos miegamajį persirengus karaliumi, kuris, kaip jis žinojo, ne visada su ja gulėdavo. Norėdamas pamatyti, kaip ir kokiai drabužiai karalius eina pas žmoną, arklininkas kelias naktis slėpēsi didžiojoje karaliaus rūmų menėje, skiriančioje karaliaus ir karalienės kambarius; vieną tokią naktį jis pamatė, kaip karalius išejo iš savo kambario, užsisupęs platų apsiaustą ir vienoje rankoje laikydamas degantį žiburi, o antroje lazdelę; prięjės prie karalienės kambario, nesakydamas né žodžio, kartą ar du pabeldė ta lazdele į kambario duris, ir šios tučtuojau atsidarė, ir kažkas paémė jam iš rankos žiburi.

Pamatęs, kaip karalius jeina, taip pat ir kaip išeina, arklininkas nusprendé elgtis taip pat. Pasirūpinęs apsiaustą, panašų į karaliaus, žiburi ir lazdelę, gerai išsiprausęs prieš tai pirtyje, kad kartais karalienė mėšlo kvapo neužuostų ir apgaulės nepajustų, jis su šiais daiktais pasislėpę, kaip buvo pratęs, didžiojoje menėje. Įsitikinęs, kad visi jau miega, ir manydamas, kad dabar atėjo metas arba patenkinti geismą, arba garbingai atverti sau kelią į trokštamą mirtį, jis su titnagu ir skiltuvu, atsineštais su savim, įskélę ugnies, užsidegę žiburi ir, apsisupęs ir užsidengęs apsiaustu, prięjo prie kambario durų ir dukart pasibeldė lazdele. Duris atidarė mieguista kambarinė, paémė iš rankos žiburi ir paslėpę, o jis tylėdamas nuėjo anapus užuolaidos,

nusimetė apsiaustą ir atsigulė į lovą, kur miegojo karalienė. Jis aistringai ją apkabino, bet dėjos esąs nenusiteikęs (nes žinojo, kad karalius, būdamas blogai nusiteikęs, nemέgo nei pats kalbēti, nei kito girdēti) ir be žodžių keletasyk kūniškai pažino karalienę. Nors ir sunku jam buvo skirtis, bet, bijodamas, kad per ilgas viešejimas patirto malonumo nepaverstų liūdesiu, atskélė, pasiémé apsiaustą ir žiburi, nieko nesakęs išėjo ir kuo greičiausiai grijo į savo lovą. Vargu ar spėjo jis ten atsigulti, kai karalius atsikélé ir nuejо į karalienės kambarį. Tatai karalienę itin nustebino, ir kai karalius išlipo lovą ir linksmai ją pasveikino, jinai, jo prielankumo padrafsinta, taré:

– Valdove mano, kas čia dabar per naujiena? Jūs tik ką nuo manęs išejote, į valias prisidžiaugęs, ir šit vėl gržtate tą pačią naktį? Apsigalvokit!

Karalius, išgirdęs tokius žodžius, tučtuoju sumeté, kad karalienę bus apgavęs kas nors, panašus į jį laikysena ir stotu, bet, būdamas protinges ir matydamas, kad nei karalienė, nei kas kitas to nepastebėjo, nusprenę nieko nesakyti. Taip nebūtų pasielgę tūli mulkiai, o būtų sušukę:

– Čia ne aš buvau! Tai kas gi čia buvo? Kaip tai atsitiko? Kas jis toks?

Iš to būtų kilę daug nemalonumų, tuo jis be reikalo būtų jšeides karalienę arba net davęs jai pagrindo antrusyk geisti, ko ji kartą jau paragavo; būtų užtraukęs sau nešlovę iškeldamas aikštén tokį dalyką, kurio nutylėjimas jokios nedaro jam gédos. Taigi karalius, susierzinęs labiau širdyje negu iš veido ar iš žodžių, atsakė:

– Mieloji mano, argi aš jums neatrodau toks vyras, kuris gali, sykį čia buvęs, ir antrą kartą gržti?

Į tai karalienė atsakė:

– O taip, valdove mano; bet vis dėlto aš jus prašau pasaugoti savo sveikatą!

Tuomet karalius taré:

– Ši kartą paklausysiu jūsų patarimo ir, nebeįkyrēdamas jums daugiau, išeisiu.

Rūstybe ir kerštu degdamas, karalius užsimetė ant pečių apsiausta, išėjo iš kambario ir sumanę slapčia surasti tą, kas šitaip pasielgę, spėliodamas, kad tai turėjės būti kuris nors iš namiškių ir kad jis, šioks ar toks būtų, dar negalėjo iš čia pabėgti. Taigi, užsideges mažutį žibintą, jis pasuko į ilgą ilgą trobesį virš rūmų arklidžių, kur miegojo jvairiose lovose beveik visi jo tarsi; įsitikinęs, kad tam, kuris šitaip daré, nei pulsas, nei širdies plakimas dar nebus spėjës aprimti nuo pavartotų pastangų, émė atsargiai, pradēdamas nuo vieno patalpos galio, čiupinéti kiekvienam krūtinę ir žiūréti, kaip kieno

plaka širdis. Nors visi jau kietai miegojo, bet tas, kuris buvo lankčsis pas karalienę, dar nemiegojo; todėl, pamatęs jeinant karalių ir supratęs, ko šis ieško, taip persigando, kad jo širdis, ką tik smarkiai plakusi nuo įtampos, dabar iš baimės dar labiau sutvinksėjo, nes arklininkas némaž neabejojo, kad jeigu karalius šitai pastebės, tuoju lieps jį nužudyti. Nors jam šmëščiojo galvoje įvairios mintys, ko čia reikėtų griebtis, tačiau, matydamas karalių be jokio ginklo, nusprendė apsimesti miegantis ir laukti, ką šis darys. Apžiūrėjės daugelį ir neradęs ieškomoją, karalius priėjo galiausiai prie mūsų arklininko ir, pajutęs jo širdį smarkiai plakant, taré pats sau: „Tai šitas!..“ Bet nenorėdamas, kad kas sužinotų apie jo ketinimą, nieko daugiau nepadarė, tik atsineštomis žirklėmis iškirpo jam iš vienos pusės kuokštą plaukų, kuriuos anuomet nešiojo labai ilgus, idant pagal ši ženkla rytą galėtų atpažinti kaltininką. Po to jis išejo ir grįžo į savo kambarį.

Arklininkas, kuris visa tai jautė, gudrus bernas būdamas, aiškiai suprato, kam karalius jį šitaip paženklino; taigi nedelsdamas atskélė, susirado žirkles, kurių, laimė, arklidėje buvo kelerios žirgų karčiamas kirpti, ir, tyliai sėlindamas prie miegančių, kiekvienam, kiek tik jų gulėjo tame trobesyje, irgi iškirpo ties paausiu po kuokštą plaukų. Atlikės tai, niekieno nepastebėtas vėl atsigulė.

Paryčiu atsikėlės, karalius įsakė, kad dar prieš atveriant pilies vartus visi tarnai sueitų pas jį. Taip ir buvo padaryta. Kai visi vienplaukiai sustojo prieš jį, jis émė žvalgytis pakirptojo; bet, matydamas, kad daugelis vienodai pakirpti, nusistebėjo ir taré pats sau: „Tasai, kurio aš ieškau, nors ir žemos kilmės, bet aukšto proto“. Paskui, įsitikinęs, kad be viešo apsiyuokinimo negalės surasti ieškomoją, ir nenorėdamas dėl smulkaus keršto užsitraukti sau didžios gédos, nusprendė tik pabarti kaltininką bent vienu žodžiu ir duoti jam suprasti, kad viskas žinoma; tad atsigréžęs į visus pasakė:

– Kas tai padarė, tegu nebedaro niekados! O dabar eikit su Dievu!

Kitas būtų liepęs juos rišti prie stulpo, kankinti, kvosti, tardyti ir šitokiu elgesiu iškėlęs aikštén, ką kiekvienas turi stengtis nuslėpti; o pagaliau, jeigu būtų suradęs kaltininką ir kruvinu kerštu prisisotinęs, vis tiek nebūtų nusiplovęs, o tik dar labiau padidinęs savo gédą ir suteršęs žmonos garbę.

Tie, kurie girdėjo šiuos karaliaus žodžius, nusistebėjo ir ilgai svarstė tarpusavy, ką norėjės karalius tuo pasakyti; bet nebuvo nė vieno, kas tai suprastų, išskyrus tik tą, kurį ši byla lietė. O jis, pakankamai protinges, niekad niekam, kol gyvas buvo karalius, neatskleide šios paslapties ir daugiau tokiais atvejais savo gyvybe neberizikavo.

